

ONTÜSTIK-QAZAQSTAN

**MEDISINA
AKADEMIASY**

«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ

SOUTH KAZAKHSTAN

**MEDICAL
ACADEMY**

АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»

Кафедра «Фармация ісін ұйымдастыру және бсқару»

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің технологиясы»

Б044-40/11-

2024-2025

1 стр. из 22

ДӘРІС КЕШЕНІ

Пәні: «Фармацевтикалық өнеркәсіптің экономикасы және цифрландыру процестері» »

Пән коды: FOE 3203

ББ атауы және шифры: 6B07201 –«Фармацевтикалық өндіріс технологиясы»

Оқу сағаты/кредит көлемі: 150 (5)

Оқу курсы мен семестрі: 3/6

Дәріс көлемі: 10

Шымкент, 2025

ONTÜSTIK-QAZAQSTAN

**MEDISINA
AKADEMIASY**

«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ

SOUTH KAZAKHSTAN

**MEDICAL
ACADEMY**

АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»

Кафедра «Фармация ісін ұйымдастыру және бсқару»

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің технологиясы»

Б044-40/11-

2024-2025

2стр. из 22

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің экономикасы» пәнінің жұмыс оқу бағдарламасына (силлабус) сәйкес әзірленген және кафедра мәжілісінде талқыланды

Хаттама № 25 «26» 06 2025 ж

Кафедра меңгерушісі,
фарм.ғ.д., профессор

Шертаева К.Д.

№ 1 дәріс

1. Тақырыбы: «Фармацевтикалық өнеркәсіп экономикасы» курсының пәні және әдістері. Қазақстан Республикасындағы фармацевтикалық өндірістің дамуының сипаттамасы

2. Мақсаты: білім алушыларды «Фармацевтикалық өнеркәсіп экономикасы» курсының пәні және әдістері. Қазақстан Республикасындағы фармацевтикалық өндірістің дамуының сипаттамасымен таныстыру

3. Дәріс тезистері:

Өндіріс экономикасы-Кәсіпорын жұмысы барысында шаруашылық шешімдерді әзірлеу және алу үдерісімен байланысты таным жүйесі.

Кәсіпорын дербес өндірістік субъект болып табылады, оның қызметінің мақсаты қоғамдық қажеттіліктерді қанағаттандыру және пайда табу болып табылады.

Фармацевтикалық кәсіпорынның экономикалық қызметінің негізгі элементтері

Халыққа фармацевтикалық көмекті қамтамасыз ету үшін шаруашылық қызметтің әртүрлі түрлері қажет. Бұл қызметтің барлығы экономикалық айналымның бір бөлігі болып табылады (сурет.1) мыналарды қамтитын:

1. Дәрілік ресурстарды іздеу, алу, құру, сатып алу (шаруашылық жүргізу саласына тарту);
2. Өндірістік ресурстарды пайдалана отырып дәрілік заттарды өндіру;
3. Өндіру немесе сатып алу нәтижесінде жасалған фармацевтикалық тауарлармен немесе көрсетілетін қызметтермен алмасу;
4. адамдардың жасаған игіліктерін жеке тұтынуы және капиталдың өсуі.

Демек, экономикалық ғылымды зерттеу саласы шектеулі табиғи және өндірістік ресурстарды тиімді пайдалану және оларды адам қажеттіліктерін барынша қанағаттандыру мақсатында басқару проблемалары болып табылады.

4. Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация

5. Әдебиет:

Негізгі:

1. Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.
2. Арыстанов, Ж. М. ЙФармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.
3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с.

Қосымша:

1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.
2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность: 5В110300-"Фармация" : лекциялар тезисі / ҚРДСМ ШЖҚ РМК; ОҚМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma123

Кафедра «Фармация ісін ұйымдастыру және бсқару»

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің технологиясы»

Б044-40/11-

2024-2025

4стр. из 22

3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz

4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бақылау сұрақтары` (кері байланыс Feedback):

1. Фармацевтика өнеркәсібінің экономикасы»
2. Фармацевтикалық кәсіпорынның экономикалық қызметінің негізгі элементтері
3. Экономикалық ғылымның зерттеу саласы .

№ 2 дәріс**1. Тақырыбы:** Кәсіпкерлік қызметтің ұйымдық-құқықтық түрлері**2. Мақсаты:** Білімалушыларды кәсіпкерлік қызметтің ұйымдық-құқықтық түрлерімен таныстыру**3. Дәріс тезистері:**

Кәсіпкерлік-бұл жеке тұлғалардың немесе жеке тұлғалар қауымдастықтарының немесе мемлекеттің қоғамдық пайдадан пайда табу мақсатында қаражат салуға және оларды жоғалту тәуекеліне байланысты дербес бастамашылық инновациялық экономикалық қызметі. Кәсіпорын қызметінің ұйымдық-құқықтық нысандары Барлық заңды тұлғалар екі түрге бөлінеді: коммерциялық және коммерциялық емес ұйымдар. Өз қызметінің негізгі мақсаты ретінде пайда алуды көздейтін және осындай мақсат ретінде пайда табуы жоқ және алынған пайданы қатысушылар арасында бөлмейтін ұйымдар (коммерциялық емес ұйымдар).

Коммерциялық ұйымдар түрлі ұйымдық-құқықтық нысандарда құрылуы мүмкін, атап айтқанда: шаруашылық серіктестіктер, шаруашылық қоғамдар, өндірістік кооперативтер, мемлекеттік және муниципалдық біртұтас кәсіпорындар.

Олардың арасында жасалған шартқа сәйкес серіктестік атынан кәсіпкерлік қызметпен айналысатын және оның міндеттемелері бойынша өздеріне тиесілі барлық мүлікпен жауапты болатын коммерциялық ұйым толық серіктестік деп танылады. Толық сенім серіктестігінен серіктестік міндеттемелері бойынша тек өз үлесі шегінде жауап беретін толық серіктестерден басқа салымшылардың (коммандитистердің) болуымен ерекшеленеді. Олар серіктестіктің міндеттемелері бойынша жауап бермейді және өз кезегінде серіктестіктің істерін басқаруға және жүргізуге қатысуға құқығы жоқ. Серіктестік (Толық да, сенім де) оның барлық қатысушылары қол қоятын құрылтай шартының негізінде құрылады және әрекет етеді.

Жауапкершілігі шектеулі қоғамдар мен қосымша жауапкершілігі бар қоғамдар оның құрылтайшылары қол қойған құрылтай шарты және олар бекіткен жарғы негізінде құрылады және әрекет етеді. Жарғылық капиталы акциялардың белгілі бір санына бөлінген қоғам акционерлік қоғам (ақ) деп танылады; акционерлік қоғамның қатысушылары (акционерлер) оның міндеттемелері бойынша жауап бермейді және оларға тиесілі акциялардың құны шегінде қоғам қызметіне байланысты шығындар тәуекелін көтереді.

4. Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация**5. Әдебиет:**

Негізгі:

1. Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.
2. Арыстанов, Ж. М. Фармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.
3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с.

Қосымша:

1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.

Кафедра «Фармация ісін ұйымдастыру және бсқару»

Б044-40/11-

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің технологиясы»

2024-2025

бстр. из 22

2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность: 5В110300-"Фармация" : лекциялар тезисі / ҚРДСМ ШЖҚ РМК; ОҚМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma12

3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz

4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бақылау сұрақтары` (кері байланыс Feedback):

1. Кәсіпкерлік ұғымы

2.Кәсіпкерлікті дамыту кезеңдері

3. Кәсіпкерліктің ұйымдық-құқықтық нысандары

№ 3 дәріс

1. Тақырыбы: Негізгі өндірістік қорларды жоспарлау және есепке алу.

2. Мақсаты: білім алушыларды негізгі өндірістік қорларды жоспарлау және есепке алумен таныстыру.

3. Дәріс тезистері:

Негізгі құралдар-бұл материалдық өндіріс саласында да, өндірістік емес салада да 12 айдан асатын кезең ішінде де еңбек құралдары ретінде пайдаланылатын және заттай нысанда әрекет ететін материалдық-заттай құндылықтардың жиынтығы.

Негізгі құралдар бірқатар белгілер бойынша жіктеледі.

Функционалдық мақсаты бойынша олар өндірістік және өндірістік емес болып бөлінеді.

Өндірістік негізгі құралдар - бұл еңбек құралдары, олар тікелей қатысады өндірістік процесте немесе үшін жағдай жасайды, оның қалыпты жүзеге асыру. Олар өзінің табиғи нысанын сақтай отырып, өндірістік процеске бірнеше рет қатысатын мүліктің бір бөлігін білдіреді және олардың құны тозуына қарай өндірілетін өнімге бөліктермен ауыстырылады. Өндірістік емес негізгі құралдар өнім өндіруге арналмаған, олар әлеуметтік-мәдени сала салаларында (тұрғын үйлер, балалар және спорт мекемелері, мектептер, ауруханалар, басқа да тұрмыстық және мәдени мақсаттағы объектілер) пайдаланылады.

Заттай-табиғи құрам бойынша негізгі құралдар мынадай топтарға бөлінеді.

1) ғимараттар - негізгі, қосалқы және қосалқы өндірістердің технологиялық процестері жүзеге асырылатын әкімшілік ғимараттар, шаруашылық құрылыстар, сондай-ақ ғимараттар мен құрылыстар.

2) құрылыстар - өндіріс процесін жүзеге асыру үшін қажетті инженерлік-құрылыс объектілері: сүрлем мұнаралары, парниктер, жылыжайлар, жабық токтар, суару және құрғату құрылыстары, қи қоймалары, жолдар, көпірлер және т. б.

3) беру құрылыстары - су құбыры, электр, газ және жылу желілері, телефон және телеграф желілері.

4) машиналар мен жабдықтар:

б) өндірістік және шаруашылық мүкәммал: сұйық және сусымалы материалдарды сақтауға арналған ыдыстар, ыдыс (флягалар, бидондар және т. б.), жиһаз, кеңсе жабдықтары, өртке қарсы мүкәммал және т. б.

7) ғимараттар - әкімшілік ғимараттар, шаруашылық құрылыстар, сондай-ақ негізгі құралдар объектілерін дұрыс есепке алудың қажетті шарты оларды бағалаудың бірыңғай қағидаты болып табылады. Есепте негізгі құралдарды бағалаудың 3 түрі пайдаланылады:

* бастапқы;

* қалпына келтіру;

* қалдық.

Негізгі құралдар бастапқы құны бойынша есепке алынады.

4.Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация

5. Әдебиет:

Негізгі:

1. Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.
2. Арыстанов, Ж. М. Фармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.
3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с.

Қосымша:

1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.
2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность: 5В110300-"Фармация" : лекциялар тезісі / ҚРДСМ ШЖҚ РМК; ОҚМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma12
3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz
4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс Feedback):

1. Негізгі құралдар.
2. Негізгі құралдардың жіктелуі.
3. Негізгі құралдардың тозуы және ұдайы өндірісі.
4. Амортизация.

№ 4 дәріс

1. Тақырыбы: Фармацевттік өндірістегі өндірістік қорлар, айналым қорлар
Фармацевтикалық өнімді босатуды Автоматтандыру және штрих кодтау

2. Мақсаты: білім алушыларды өндірістік қорлар, айналым қорлармен таныстыру

3. Дәріс тезистері:

Айналымдағы құралдардың мәні мен түсінігі, олардың құрылымы мен құрамы
Өндірістің үздіксіз процесін қамтамасыз ету үшін негізгі өндірістік қорлармен қатар Еңбек заттары, материалдық ресурстар қажет. Еңбек заттары еңбек құралдарымен бірге еңбек өнімін, оның тұтыну құнын және құнын жасауға қатысады. Айналым қорлары - өндіріс процесінің міндетті элементі, өнімнің өзіндік құнының негізгі бөлігі. Шикізат, материалдар, отын және энергия шығыны өнім бірлігіне аз болған сайын, оларды өндіру мен өндіруге жұмсалатын еңбек соғұрлым үнемді жұмсалады, өнім соғұрлым арзан.

Айналым қаражатын нормалаудың негізгі принциптері

Айналым қаражатының оңтайлы мөлшері өнеркәсіп кәсіпорындарына тауарларды өндіру және өткізу бойынша үздіксіз, ырғақты жұмысты қамтамасыз етуі тиіс. Ал бұл өз кезегінде айналым қаражатын нормалаумен қол жеткізіледі.

Қор нормасы-бұл кәсіпорынның үздіксіз жұмыс істеуі үшін қажетті күндердегі қорлардың ең аз мөлшері.

Бұл ретте ағымдағы, сақтандыру және технологиялық қорлар ажыратылады.

Ағымдағы қор өндірістің күнделікті қажеттілігін материалдардың екі кезекті жеткізілімдері арасындағы аралықтарда қамтамасыз етеді және ол мынадай формула бойынша айқындалады::

$$N_t = \frac{I}{2}$$

N_t - осы материалдың ағымдағы қорының нормасы, күндер

Қор нормасы-бұл кәсіпорынның үздіксіз жұмыс істеуі үшін қажетті күндердегі қорлардың ең аз мөлшері.

Бұл ретте ағымдағы, сақтандыру және технологиялық қорлар ажыратылады.

Ағымдағы қор өндірістің күнделікті қажеттілігін материалдардың екі кезекті жеткізілімдері арасындағы аралықтарда қамтамасыз етеді және ол мынадай формула бойынша айқындалады::

$$N_t = \frac{I}{2}$$

N_t - осы материалдың ағымдағы қорының нормасы, күндер.

4. Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация

5. Әдебиет:

Негізгі:

1. 1 Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.

2. Арыстанов, Ж. М. ЙФармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.

3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с.
Қосымша:

1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.

2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность: 5В110300-"Фармация" : лекциялар тезисі / ҚРДСМ ШЖҚ РМК; ОҚМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma123

3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz

4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бақылау сұрақтары` (кері байланыс Feedback):

1. Фармацевтика өнеркәсібінің айналым қорлары

2. Айналым қаражатын нормалаудың негізгі принциптері

№ 5 дәріс

1. Тақырыбы: Фармацевттік өндірістегі еңбек және еңбек ақы.

2. Мақсаты: Білім алушыларды фармацевттік өндірістегі еңбек және еңбек ақымен таныстыру

3. Дәріс тезистері:

Еңбек қарым-қатынасы – қарым-қатынас, негізделген келісімде қызметкер мен жұмыс берушінің арасындағы жеке орындау еңбек ақыға еңбек функциясының (жұмыс белгілі бір мамандық, біліктілік, лауазымы), қарамағындағы қызметкердің ішкі еңбек тәртіп ережелері Еңбек ресурстары белгілі бір қозғалыста. Салалық экономикадағы еңбек ресурстарының қозғалысын сипаттау үшін мынадай көрсеткіштер пайдаланылады.

1. Айналым коэффициенті:

$$K_o = \frac{TЖ + Чк}{TЖ} * 100\%$$

Чк

мұндағы: ТЖ-бір жылда қабылданғандар саны, адам;

Жыл ішінде жұмыстан шығарылғандар саны, адам;

Жалақы-нақты орындалған жұмыс үшін, сондай-ақ жұмыс уақытына қосылатын кезеңдер үшін қызметкерлер алған ақшалай немесе заттай нысандағы сыйақылар жиынтығы.

Еңбекақы төлеу қоры екі негізгі бөліктен тұрады:

жалақы қоры;

* материалдық көтермелеу қоры •

Жалақы қорының құрамына негізгі және қосымша жалақы енгізіледі. Негізгі жатады еңбегіне ақы төлеу орындалған жұмыстар үшін.

Қосымша жалақыға орындалған жұмыс үшін емес, қолданылып жүрген заңдарға сәйкес жүргізілетін кәсіпорындардың қызметкерлеріне төленетін төлемдер жатады.

Жұмыс істелмеген уақыт үшін ақы төлеу (қосымша жалақысы).

4. Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация

5. Әдебиет:

Негізгі:

1. Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.

2. Арыстанов, Ж. М. ЙФармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.

3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с.

Қосымша:

1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.

2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность:

Кафедра «Фармация ісін ұйымдастыру және басқару»

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің технологиясы»

Б044-40/11-

2024-2025

12стр. из 22

5В110300-"Фармация" : лекциялар тезісі / ҚРДСМ ШЖҚ РМК; ОКМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma123
3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz
4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс Feedback):

1. Еңбек ақы. Еңбекақы қоры
2. Еңбек және жалақы бойынша көрсеткіштерді талдау
3. Еңбекақы құрылымы
4. Фармацевтикалық ұйымдарда еңбекақы төлеу
5. Еңбек ақыны қалыптастыру

№ 6 дәріс

1. Тақырыбы: Фармацевтикалық өнеркәсіпте еңбек өнімділігі және оның өсу жолдары.

2. Мақсаты: білім алушыларды фармацевтикалық өнеркәсіпте еңбек өнімділігі және оның өсу жолдарымен таныстыру

3. Дәріс тезистері:

Еңбек өнімділігі кәсіпорынның еңбек ресурстарын пайдалану тиімділігін сипаттайды. Еңбек өнімділігінің деңгейі жұмыс уақытының бірлігіне өндірілген өнім санымен немесе өндірілген өнімнің немесе орындалған жұмыстың бірлігіне еңбек шығындарымен көрсетіледі. Кәсіпорын деңгейіндегі еңбек өнімділігінің негізгі көрсеткіштері өндіріс және еңбек сыйымдылығының көрсеткіштері болып табылады.

$$B = V / TЖ, (1)$$

мұнда B-өндіру, теңге / адам, т / адам;

V-өндірілген өнімнің немесе орындалған жұмыстың заттай немесе шартты-заттай өлшем бірліктеріндегі саны;

TЖ - жұмысшылардың орташа тізімдік саны, адам

Өнімнің еңбек сыйымдылығы-шығарылатын өнімдер мен қызметтердің барлық номенклатурасы бойынша табиғи мәндегі өнім бірлігін өндіруге арналған жұмыс уақытының шығындары. Еңбек сыйымдылығына қосылатын шығындар құрамына байланысты технологиялық, өндірістік және толық еңбек сыйымдылығы, өндіріске қызмет көрсетудің еңбек сыйымдылығы және өндірісті басқарудың еңбек сыйымдылығы болып табылады.

Еңбек өнімділігінің факторлары

Факторлар - бұл қандай да бір процеске немесе құбылысқа әсер ететін күштер, себептер, сыртқы жағдайлар.

Фармацевтикалық өндірістегі еңбек өнімділігінің деңгейіне әсер ету дәрежесі мен сипатына қарай факторларды үш топқа біріктіруге болады: материалдық-техникалық, ұйымдық-экономикалық және әлеуметтік-психологиялық.

4. Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация

5. Әдебиет:

Негізгі:

1. Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.
2. Арыстанов, Ж. М. ЙФармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.
3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с.

Қосымша:

1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.

2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность: 5В110300-"Фармация" : лекциялар тезисі / ҚРДСМ ШЖҚ РМК; ОҚМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma123

Кафедра «Фармация ісін ұйымдастыру және бсқару»

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің технологиясы»

Б044-40/11-

2024-2025

14стр. из 22

3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz

4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бақылау сұрақтары` (кері байланыс Feedback):

1. Фармацевтикалық өндірісті ұйымдастырудың жалпы принциптері

2. Еңбек өнімділігі.

3. Еңбек өнімділігіне әсер ететін факторлар.

4. Еңбек өнімділігін арттыруды экономикалық бағалау.

№ 7 дәріс

1. Тақырыбы: Фармацевттік өндірістегі өндірістік шығындар және өнімнің өзіндік құны.

2. Мақсаты: Білімалушыларды фармацевттік өндірістегі өндірістік шығындар және өнімнің өзіндік құнымен таныстыру.

3. Дәріс тезистері:

Өнімнің өзіндік құны – бұл шығындар жиынтығы кәсіпорынның өнімді өндіруге және өткізуге.

Өнімнің өзіндік құнында шикізат, материалдық, отын-энергетикалық ресурстар, негізгі қорлардың амортизациясы, еңбекке ақы төлеу түрінде кәсіпорын өндірген барлық тірі және жалпақтандырылған еңбек шығындары көрініс табады. Өзіндік құн тікелей материалдық және еңбек шығындарын, сондай-ақ өндірісті басқару мен қызмет көрсетуге арналған үстеме шығыстарды қамтиды.

Өнімнің өзіндік құнының құрамы мен құрылымы.

Шығындардың экономикалық элементтері бойынша өзіндік құнның құрамы:

1. Шикізат және материалдар.
2. Қайтарылатын қалдықтар (шегеріледі).
3. Сатып алынатын бұйымдар, жартылай фабрикаттар және бөгде кәсіпорындар мен ұйымдардың өндірістік сипаттағы қызметтері.
4. Технологиялық мақсаттарға арналған отын және энергия.
5. Өндірістік жұмысшылардың жалақысы.
6. Әлеуметтік қажеттіліктерге аударымдар.
- Өндірісті дайындау және игеру шығындары.
8. Жалпы өндірістік шығындар.
9. Жалпы шаруашылық шығындар.
10. Ақаудан жоғалту.
11. Басқа да өндірістік шығыстар.
12. Коммерциялық шығындар.

Өнеркәсіп кәсіпорнындағы шығындардың басым үлесі шикізат пен негізгі материалдарға түседі.

Өнімнің өзіндік құнына арналған шығындарды жіктеу

Өнім өндіру процесінде экономикалық рөл бойынша шығындар негізгі және жүкқұжаттарға бөлінеді.

Өнімнің өзіндік құнын төмендету факторлары, көздері және жолдары

Өнеркәсіп кәсіпорынындағы өнімнің өзіндік құнының деңгейі мен серпініне әсер ететін көптеген факторларды келесі факторларға жатқызуға болады:

1. Еңбек құралдарын (негізгі қорларды) пайдалануды жақсартатын факторлар.
2. Еңбек заттарын пайдалануды жақсартатын факторлар.
3. Еңбектің өзін пайдалануды жақсартатын факторлар.
4. Өндірісті, еңбекті және басқаруды ұйымдастыруды жақсартатын факторлар.

Өнімнің өзіндік құнына арналған шығындарды жіктеу

Өнім өндіру процесінде экономикалық рөл бойынша шығындар негізгі және жүкқұжаттарға бөлінеді.

Өнімнің өзіндік құнын төмендету факторлары, көздері және жолдары

4. Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация

5. Әдебиет:

Негізгі:

1. Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.
2. Арыстанов, Ж. М. Фармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.
3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с.

Қосымша:

1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.
2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность: 5В110300-"Фармация" : лекциялар тезисі / ҚРДСМ ШЖҚ РМК; ОҚМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma123
3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz
4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бақылау сұрақтары` (кері байланыс Feedback):

1. Өнімнің өзіндік құнының мәні және оның төмендеуінің мәні
2. Өнімнің өзіндік құнына арналған шығындарды жіктеу
3. Өнімнің өзіндік құнын төмендету факторлары, көздері және жолдары

1. Тақырыбы: Фармацевтикалық өндіріс кәсіпорындағы бағаның қалыптастырылуы.

2. Мақсаты: білім алушыларды фармацевтикалық өнеркәсіп кәсіпорындарының баға құрылуымен таныстыру.

3. Дәріс тезистері:

Баға-күрделі экономикалық санат. Шаруашылық жүргізудің нарықтық жүйесі жағдайында бағалар өндірушілер мен тұтынушылар өздерінің экономикалық таңдауы мен мінез-құлқында басшылыққа алатын негізгі бағдарлар болып табылады.

Кәсіпорынның баға саясаты

Кәсіпорынның баға саясаты-фармацевтикалық тауарлардың бағасын анықтауға бағытталған іс-шаралар кешені.

Дұрыс салынған баға саясаты кәсіпорынның фармацевтикалық нарықтағы бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

Фармацевтикалық ұйымның баға саясатының негізгі міндеті тауардың немесе қызметтің бағасын анықтау кезінде 3 негізгі шартты қанағаттандыруы тиіс деп анықталуы мүмкін:

- экономикалық тиімді болу (яғни шығындарды жабу және табыс алу үшін жеткілікті);
- сатып алу қабілеттеріне сәйкес келу;
- ұйымның және ол ұсынатын тауарлар мен қызметтердің бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету.

Баға саясатын жүзеге асырудың негізгі кезендері:

1. Баға белгілеу мақсаттарын қою;
2. Баға стратегиясын таңдау және іске асыру;
3. Бағаларды бақылау, талдау және түзету.

Баға саясатын әзірлеуді баға белгілеуге бағдарланған баға белгілеу мақсаттарын қоядан бастау қажет.:

- сату көлемін ұлғайту;
- ағымдағы пайданы ұлғайту;
- бәсекелестік жағдайында өміршеңдікті қамтамасыз ету

Сату көлемін ұлғайтуға бағытталған бағалар.

Сату көлемі тауарға деген сұранысқа тікелей байланысты. Сұраныс пен баға кері пропорционалды тәуелділік. Сұраныстың бағаға сезімталдық дәрежесі бағалық икемділік коэффициентімен анықталады. Сондықтан, егер ұйым сату көлемін ұлғайтуға бағытталған болса, дәрілік препаратқа деген сұраныстың серпімділігін ескеру қажет немесе жоқ.

4.Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация

5. Әдебиет:

Негізгі:

1. 1 Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.
2. Арыстанов, Ж. М. ЙФармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.
3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с. Қосымша:
1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.

Кафедра «Фармация ісін ұйымдастыру және бсқару»

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің технологиясы»

Б044-40/11-

2024-2025

18стр. из 22

2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность: 5В110300-"Фармация" : лекциялар тезисі / ҚРДСМ ШЖҚ РМК; ОҚМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma123

3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz

4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бақылау сұрақтары` (кері байланыс Feedback):

1) Баға. Баға түрлері.

2) кәсіпорынның баға саясаты.

3) жаңа тауарларға баға белгілеу әдістері.

4) нарықтағы тауарларға баға белгілеу әдістері.

5) бағаларды түзету.

1. Тақырыбы: Фармацевттік өндірістегі өнеркәсіптегі маркетинг.

2. Мақсаты: білімалушыларды фармацевттік өндірістегі өнеркәсіптегі маркетингпен таныстыру

3. Дәріс тезистері:

Маркетинг - бұл алмасу (Котлер) арқылы қажеттіліктер мен қажеттіліктерді қанағаттандыруға бағытталған адам қызметінің түрі.

Фармацевтикалық маркетинг – жалпы маркетингтің бір бөлігі – фармацевтикалық көмекті іске асыру процесі-халықтың фармацевтикалық өнімге деген қажеттіліктері мен қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған қызмет.

* **Фармациядағы маркетинг элементтері 5р құрайды, яғни бес ағылшын сөзімен белгіленеді.**

* Place-орын

* Product-өнім, тауар

* Promotion-тауарды көтеру, ұсыну, жылжыту

* Price-маркетингтің маңызды ережесі сақталуға тиіс "аз дегенде 1/3 халықтың қарапайым күнкөріс минимумына есептелген бағалар бойынша дәрі-дәрмектерді сатып алу мүмкіндігі болуы тиіс

* People-тауарды сатумен тікелей байланысты адамдар (провизорлар, фармацевттер)

• **Маркетинг кешені 7 құрамдас бөлікті қамтиды:**

1. Тұтынушыны зерттеу және оның нарықтағы мінез-құлқының себептерін зерттеу;

2. Кәсіпорынның немесе дәріхананың меншікті нарығын талдау;

3. Өз өнімін зерттеу;

4. Кәсіпорынның тауар айналымы көлемін талдау;

5. Өткізу нысандары мен арналарын талдау;

6. Жарнаманы зерттеу;

7. Нарық тауашасын анықтау (кәсіпорын мен фирма ең көп пайда ала алатын фирманың өндірістік – шаруашылық қызмет саласы).

Маркетинг функциялары

Зерттеу немесе талдау функциясы.

• Өндірістік функция:

* Маркетинг тұжырымдамасы

* Өндірісті жетілдіру тұжырымдамасы

Тауарды жетілдіру тұжырымдамасы.

Коммерциялық күштерді интенсификациялау тұжырымдамасы.

4. Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация

5. Әдебиет:

Негізгі:

1. Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.

2. Арыстанов, Ж. М. ЙФармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.

3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с.

Қосымша:

Кафедра «Фармация ісін ұйымдастыру және бсқару»

Б044-40/11-

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің технологиясы»

2024-2025

20стр. из 22

1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.

2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность: 5В110300-"Фармация" : лекциялар тезисі / ҚРДСМ ШЖҚ РМҚ; ОҚМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma123

3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz

4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бакылау сұрақтары` (кері байланыс Feedback):

1.Маркетинг түсінігі және мәні.

2.Маркетинг функциялары .

3.Маркетинг концепциялары.

4. Фирманың бәсекелестік стратегиясы

1. Тақырыбы: Фармацевтикалық өнеркәсіп кәсіпорындарында экономикалық қызметінің нәтижесін шығару Сандық трансформация және пайданы басқару

2. Мақсаты: білімалушыларды Фармацевтикалық өнеркәсіп кәсіпорындарында экономикалық қызметінің нәтижесін шығарумен таныстыру.

3. Дәріс тезистері:

Кәсіпкерлік, оның ішінде өндірістік қызметтің мақсаты пайда болып табылады. Кәсіпорындар мен салалардың жұмыс істеуі нарықта сұранысқа ие фармацевтикалық тауарларды өндіру және өткізу жолымен неғұрлым көп пайда алуды көздейді.

Қазіргі уақытта бухгалтерлік есепте: жалпы пайда, сатудан түскен пайда, салық салғанға дейінгі пайда, әдеттегі қызметтен түскен пайда, таза пайда.

Жалпы пайда тауарларды, өнімдерді сатудан түскен түсім (КҚС, акциздерді және осыған ұқсас міндетті төлемдерді шегергенде) мен сатылған тауарлардың, өнімдердің өзіндік құны арасындағы айырма ретінде айқындалады.

Тауарларды, өнімдерді сатудан түскен түсім әдеттегі қызмет түрлерінен түскен табыс деп аталады. Тауарларды, өнімдерді, жұмыстар мен қызмет көрсетулерді өндіруге арналған шығындар әдеттегі қызмет түрлері бойынша шығыстар деп есептеледі. **Жалпы пайда** мынадай формула бойынша есептеледі

Жалп пайда= ВР-С,

мұнда ВР-сатудан түскен түсім;

С- Сатылған тауарлардың, өнімдердің, жұмыстар мен қызметтердің өзіндік құны.

Сатудан түскен пайда (шығын) басқару және коммерциялық шығыстарды шегергендегі жалпы пайда болып табылады:

ЖАЖ = Пвал-Ру-Рк,

мұнда Ру-басқаруға арналған шығыстар;

ҚР– коммерциялық шығындар.

Салық салынғанға дейінгі пайда (шығын) – бұл операциялық және операциядан тыс болып бөлінетін өзге де кірістер мен шығыстарды есепке ала отырып сатудан түскен пайда:

Пдно = ТНК ± Содр ± Свдр

мұнда Содр-операциялық кірістер мен шығыстар;

Свдр-қайта талдаудан тыс кірістер мен шығыстар.

Таза пайда-төтенше кірістер мен шығыстарды ескере отырып, әдеттегі қызметтен түскен пайда:

Пч = Под ± Чдр,

мұнда Чдр-төтенше кірістер мен шығыстар.

4. Иллюстрациялық материал: слайдтағы презентация

5. Әдебиет:

Негізгі:

1. Шертаева К.Д., Утегенова Г.И. Фармация экономикасы. 2015. -220с.

2. Арыстанов, Ж. М. ЙФармацияны басқару және экономикасы: учебник. - Алматы : Эверо, 2015. - 728 с.

3. Багирова В.Л. Управление и экономика фармации: учебник. - Москва : Медицина, 2008. - 720 с.

Қосымша:

Кафедра «Фармация ісін ұйымдастыру және бсқару»

Дәріс кешені «Фармацевтикалық өнеркәсіптің технологиясы»

Б044-40/11-

2024-2025

22стр. из 22

1. Шертаева К.Д. Фармацевтический маркетинг . Шымкент. – 2012 -150с.

2. Шертаева К.Д. Фармакоэкономика негіздері. Шымкент -2016. -150с.

Электронды ресурс:

1. Фармацияны басқару және экономикасы. Мамандық: 5В110300-"Фармация" [Электронный ресурс] = Тезисы лекций по дисциплине "Управление и экономика фармации". Специальность: 5В110300-"Фармация" : лекциялар тезисі / ҚРДСМ ШЖҚ РМҚ; ОҚМФА; Фармацияны ұйымдастыру және басқару каф. - Электрон. текстовые дан. (222 Мб). - Шымкент: Б. ж., 2013. - 68 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).

2. Электронная библиотека «Консультант студента». Ссылка для доступа: <http://www.studmedlib.ru>, ЛОГИН ibragim123, ПАРОЛЬ Libukma123

3. Сайт библиотечно-информационного центра академии lib.ukma.kz

4. Медиатека ЮКМА <https://media.skma.edu.kz/>

6. Бакылау сұрақтары` (кері байланыс Feedback):

1. Фармацевтикалық кәсіпорынның пайдасын алу

2. Жалпы пайда

3. Салық салынғанға дейінгі пайда (залал)

4. Таза пайда Сандық трансформация және пайданы басқару